

QUICK SCAN BESCHERMDE NATUUR

Aanleg regenwaterbuffers gebiedsproject Meerssen

Toetsing aan de Nederlandse natuurwetgeving

NATUURBALANS LIMES DIVERGENS BV

Radboud Universiteit, Toernooiveld 1
Postbus 6508, 6503 GA Nijmegen

T (024) 352 88 01

In opdracht van: Waterschap Limburg

Opgesteld door: Rob Felix & Bram Aarts

Projectnr. Natuurbalans: 19-168

Datum: 29-8-2019

adviesbureau voor natuur & landschap

info@natuurbalans.nl
www.natuurbalans.nl

Rapporttitel	
Quick scan beschermde natuur. Aanleg regenwaterbuffers gebiedsproject Meerssen. Toetsing aan de Nederlandse natuurwetgeving	
Getekend voor akkoord	
Naam en functie van vertegenwoordigingsbevoegde	G. Hoogerwerf directeur-groootaandeelhouder
Handtekening	
Datum	29-8-2019

Colofon

© 2019 Natuurbalans - Limes Divergens BV / Waterschap Limburg

Tekst en samenstelling: Rob Felix & Bram Aarts
Eindverantwoordelijk: Drs. G. Hoogerwerf
Projectnummer Natuurbalans: 19-168

In opdracht van: Waterschap Limburg

Wijze van citeren: Felix, R.P.W.H., & B.G.W. Aarts 2019. Quick scan beschermde natuur. Aanleg regenwaterbuffers gebiedsproject Meerssen. Toetsing aan de Nederlandse natuurwetgeving. Projectnummer 19-168. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Natuurbalans - Limes Divergens BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Natuurbalans - Limes Divergens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Natuurbalans - Limes Divergens BV. De opdrachtgever vrijwaart Natuurbalans - Limes Divergens BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Natuurbalans - Limes Divergens BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Natuurbalans - Limes Divergens BV is gecertificeerd door EBN Certification en voldoet aan de eisen gesteld in de norm ISO 9001:2015.

INHOUD

1	INLEIDING.....	5
2	BESCHRIJVING VOORGENOMEN INGREEP	7
2.1	Ingreplocatie en onderzoeksgebied	7
2.1.1	Regenwaterbuffer 1.....	8
2.1.2	Regenwaterbuffer 1a.....	8
2.1.3	Regenwaterbuffer 2.....	8
2.1.4	Regenwaterbuffer 4.....	9
2.1.5	Regenwaterbuffer 8.....	9
2.1.6	Regenwaterbuffer 10.....	10
2.1.7	Regenwaterbuffer 11.....	10
2.1.8	Regenwaterbuffer 12.....	11
2.1.9	Regenwaterbuffer 17.....	11
2.1.10	Regenwaterbuffer 18.....	12
2.2	Werkzaamheden en toekomstig gebruik	12
3	ONDERZOEKSMETHODE.....	13
3.1	Bronnenonderzoek.....	13
3.2	Veldonderzoek	13
3.3	Opzet quick scan	13
4	TOETSING WET NATUURBESCHERMING: ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING.....	17
4.1	Bronnenonderzoek NDFF	17
4.2	Beschermde natuurwaarden per ingreepgebied	17
4.3	Vaatplanten en mossen	18
4.4	Vleermuizen	18
4.5	Grondgebonden zoogdieren	19
4.6	Broedvogels.....	20
4.7	Reptielen	22
4.8	Amfibieën.....	22
4.9	Vissen	23
4.10	Ongewervelden	23
5	TOETSING WET NATUURBESCHERMING: ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING	25
6	BEOORDELING NATUURNETWERK NEDERLAND: NEE-TENZIJ TOETS.....	27
7	CONCLUSIES	31
8	BRONNEN	33
BIJLAGE 1	VOGELS MET JAARROND BESCHERMDE NESTEN.....	35
BIJLAGE 2	VRIJSTELLINGEN PER PROVINCIE	37
BIJLAGE 3	PLANTEKENINGEN.....	39

1 INLEIDING

Aanleiding

Het Waterschap Limburg is voornemens regenwaterbuffers aan te leggen in de omgeving van Meerssen (Gebiedspilot Meerssen). Realisatie van deze ingreep kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen uit de *Wet natuurbescherming*¹ (in het vervolg Wnb), die onder andere de bescherming regelt van dier- en plantensoorten en Natura 2000-gebieden. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb vereist mogelijk een ontheffing van deze wet.

Tevens kan de ingreep effecten hebben op gebieden die onderdeel zijn van het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Ten behoeve van de uitvoerbaarheid en vergunbaarheid van de voorgenomen ingreep dient een actueel en volledig beeld te bestaan van het voorkomen van beschermde soorten op de ingreeplocatie of binnen de invloedssfeer ervan. Aan de hand daarvan dient de voorgenomen ingreep getoetst te worden aan de bepalingen in de Wnb en ten aanzien van het NNN aan de bepalingen in de provinciale verordening ruimte.

Probleemstelling

Een actueel en/of volledig verspreidingsbeeld van beschermde natuurwaarden op de ingreeplocatie of binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep ontbreekt. Hierdoor is niet duidelijk of er een kans bestaat op overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb of op effecten op het NNN.

Opdrachtformulering

Waterschap Limburg heeft Natuurbalans - Limes Divergens BV verzocht een quick scan beschermde natuur uit te voeren waarin de voorgenomen ingreep wordt getoetst aan de Wnb en de provinciale verordening ruimte.

Doelstelling

Doel van voorliggend onderzoek is het verschaffen van inzicht in eventuele consequenties van de voorgenomen ingreep met betrekking tot de Wnb onderdelen soortenbescherming en gebiedsbescherming, en met betrekking tot het NNN.

De quick scan bestaat uit een eenmalig bezoek aan de ingreeplocatie, waarbij op basis van uitvoerige kennis over ecologie en verspreiding van flora en fauna een inschatting wordt gemaakt van de potenties van de ingreeplocatie voor beschermde natuurwaarden. Aan de hand van deze inschatting worden mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden in beeld gebracht en worden maatregelen aangegeven om eventuele schade te mitigeren of te compenseren. Tenslotte wordt aangegeven of uiteindelijk een ontheffing van de Wnb noodzakelijk wordt geacht en/of aanvullend onderzoek nodig zal zijn.

¹ De Wet natuurbescherming is per 1 januari 2017 in werking getreden en vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

Samenvoeging eerdere rapportages

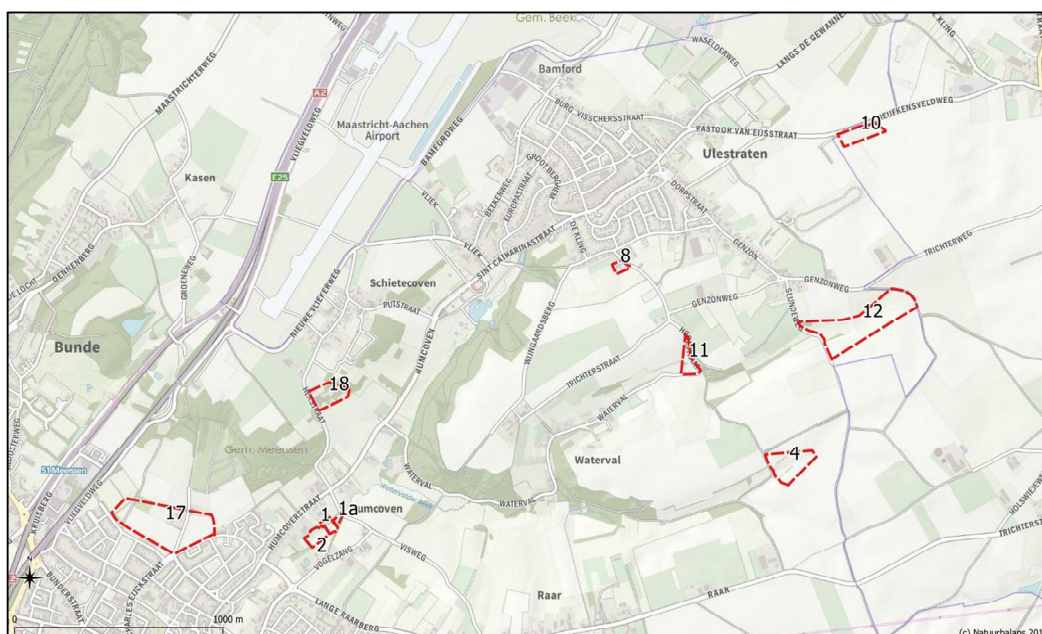
Onderhavige rapportage is een samenvoeging van twee eerdere rapportages, waarin de beschermde natuurwaarden van de zoekgebieden voor 27 regenwaterbuffers onderzocht zijn (Aarts 2018 en Felix 2019). Er zijn thans concrete plannen voor de realisatie van 10 van de 27 regenwaterbuffers, reden waarom voor deze 10 buffers de informatie is geselecteerd en samengevoegd in één rapport. Er heeft geen nieuw (veld)onderzoek plaatsgevonden. De informatie over regenwaterbuffers 1, 2, 4, 8, 10, 12, 17 en 18 is gebaseerd op Aarts (2018) en de informatie over de regenwaterbuffers 1a en 11 is gebaseerd op Felix (2019).

2 BESCHRIJVING VOORGENOMEN INGREEP

2.1 INGREEPLOCATIE EN ONDERZOEKSGBIED

Er worden 10 regenwaterbuffers aangelegd. Deze buffers hebben de nummers 1, 1a, 2, 4, 8, 10, 11, 12, 17 en 18. De ligging van deze ingreeplocaties is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: Ligging en begrenzing van de tien geplande regenwaterbuffers in de omgeving van Meerssen.

Alle tien de ingreepgebieden liggen in het agrarische heuvelland bij Ulestraten en Meerssen in Zuid-Limburg. Het landgebruik is voornamelijk intensief agrarisch met (gras-)akkers, boomgaarden en weilanden, afgewisseld met enkele bosjes en bebouwing. De foto's in de hierna volgende figuren geven een impressie van de ingreeplocaties.

2.1.1 Regenwaterbuffer 1

Bestaande regenwaterbuffer Waterschap Limburg (WL). Gras en enkele bomen. Gelegen naast de Watervalderbeek.

2.1.2 Regenwaterbuffer 1a

Een ietwat verruigd weiland met brandnetel en paardenbloem als dominante soorten. Grenzend aan regenwaterbuffer 1. Gelegen naast de Watervalderbeek.

2.1.3 Regenwaterbuffer 2

Bestaande grote regenwaterbuffer WL. Gras en enkele knotwilgen. Grenzend aan regenwaterbuffer 1. Gelegen naast de Watervalderbeek.

2.1.4 Regenwaterbuffer 4

Bestaande regenwaterbuffer WL. Gras, struweelranden en een opgedroogde poel.

2.1.5 Regenwaterbuffer 8

Bestaande regenwaterbuffer WL. Gras, weilanden.

2.1.6 Regenwaterbuffer 10

Bestaande regenwaterbuffer WL. Gras met schapenbegrazing, weilanden, akkers.

2.1.7 Regenwaterbuffer 11

Bestaande regenwaterbuffer WL (gras met schapenbegrazing, poel) en aangrenzende grasakker die in intensief agrarisch gebruik is.

2.1.8 Regenwaterbuffer 12

Bestaande regenwaterbuffer WL. Gras, struwelen, akkers en weilanden.

2.1.9 Regenwaterbuffer 17

Akkers, bebouwing en hondenuitlaatveld, grenzend aan bebouwde kom.

2.1.10 Regenwaterbuffer 18

Jong natuurontwikkelingsgebied met struwelen, grasland en een poel.

2.2 WERKZAAMHEDEN EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Regenwaterbuffers zullen worden aangelegd door afgraving. Voorafgaand aan de aanleg van een regenwaterbuffer wordt de vegetatie van het terrein verwijderd. Er wordt een diepe kuil gegraven met een uitstroomvoorziening. Regenwaterbuffers worden veelal afgewerkt met gras en beheerd door middel van schapenbegrazing. Soms wordt een permanent waterhoudende poel in de regenwaterbuffer aangelegd. De regenwaterbuffer staat het grootste deel van het jaar droog, maar kan bij hevige stortregens afstromend water opvangen en enige tijd vasthouden, waarna het water gecontroleerd weer uit kan stromen.

Er is nog geen concrete informatie beschikbaar over de periode waarin gewerkt wordt. Er is nauwelijks bomenkap noodzakelijk. De beek langs buffer 1a wordt niet aangetast.

3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 BRONNENONDERZOEK

Voor het onderzoek zijn archiefgegevens verzameld van beschermde planten en dieren in de omgeving van de ingreeplocaties. Hiervoor is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Deze databank bevat waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren in Nederland.

De NDFF-aanvraag is gedaan op 27 februari 2018 en op 25 april 2019 en bevat alle waarnemingen van beschermde soorten uit de afgelopen 10 jaar uit een gebied met een straal van 500 meter rondom het ruimtebeslag van de ingreeplocaties.

3.2 VELDONDERZOEK

Op 9 en 12 april 2018 (B. Aarts) en 11 april 2019 (R. Felix) zijn de ingreeplocaties bezocht door ecologen van Natuurbalans – Limes Divergens. Het doel van de veldbezoeken was tweeledig:

1. Er is een inschatting gemaakt van de potenties van de locatie voor beschermde soorten. Deze inschatting is gemaakt op basis van een beoordeling van aanwezige biotopen en habitats op de locatie van de mast (expert judgement), in combinatie met uitvoerige kennis over ecologie en landelijke verspreiding van beschermde soorten.
2. Er is specifiek gezocht naar aanwezigheid van in Nederland beschermde planten- en diersoorten.

Het veldonderzoek dat is uitgevoerd ten behoeve van de quick scan was beperkt van opzet. Mocht aanvullend onderzoek nodig zijn, dan is dat in de aanbevelingen opgenomen.

3.3 OPZET QUICK SCAN

Toetsing aan de Wet natuurbescherming: onderdeel soortenbescherming

Door middel van een effectanalyse wordt onderzocht of de voorgenomen ingreep leidt tot negatieve effecten op beschermde soorten. Daarbij wordt in de Wnb onderscheid gemaakt in drie beschermingsregimes:

- 1) Soorten Vogelrichtlijn (§ 3.1 Wnb): alle van nature in Nederland in het wild levende vogels.
- 2) Soorten Habitatrichtlijn (§ 3.2 Wnb): alle soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn, bijlage I en II van het Verdrag van Bern en bijlage II van het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.
- 3) Andere soorten (§ 3.3 Wnb): alle soorten die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden met uitzondering van vrijstellingen.

Indien uit de effectanalyse blijkt dat er een kans is op overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb zijn vervolgstappen nodig:

- a) Treffen van maatregelen om negatieve effecten te voorkomen.
- b) Werken volgens een goedgekeurde gedragscode.
- c) Aanvragen van een ontheffing van de Wnb.

a. Treffen van maatregelen

Door het treffen van maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen, verminderd of hersteld. Daarbij kan het gaan om mitigerende maatregelen (voorkomen of verminderen van effecten of herstel op de locatie van handeling) of om compenserende maatregelen (herstel of verbetering op een andere locatie).

b. Werken volgens goedgekeurde gedragscode

Handelingen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting leiden niet tot overtreding van verbodsbepalingen uit artikel 3.1, 3.5 en 3.10 indien deze handelingen aantoonbaar worden uitgevoerd conform een goedgekeurde gedragscode. In dat geval is geen ontheffing nodig.

c. Ontheffing Wnb ten aanzien van beschermde soorten

Kan overtreding van verbodsbepalingen - ondanks voorgaande stappen - niet geheel worden voorkomen en geldt er geen vrijstelling, dan is ontheffing van de verbodsbepalingen nodig. Een ontheffing kan uitsluitend worden verleend onder de volgende voorwaarden:

1. Er is geen andere bevredigende oplossing.
2. Er is sprake van een wettelijk belang.
3. Er is geen verslechtering/afbreuk van de staat van instandhouding van beschermde soorten.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming: onderdeel gebiedsbescherming

Door middel van een voortoets wordt bepaald of er voor de voorgenomen ingreep een vergunningplicht geldt ex artikel 2.7 van de Wnb. In de voortoets worden de volgende vragen beantwoord:

1. Ligt een Natura 2000-gebied binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep?
2. Wat zijn de mogelijke negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in kwestie?
3. Kan de ingreep, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied:
 - a. de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied verslechteren?
 - b. een (significant) verstorend effect hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen?

Uiteindelijk wordt in voorliggende quick scan een antwoord gegeven op de vraag of een vergunning op de Wnb vereist is en zo ja, middels welke toets een verlening daarvan dient te worden beoordeeld; een *verslechteringstoets* of een *passende beoordeling*.

Indien mitigerende of compenserende maatregelen nodig zijn om schade te verzachten of te compenseren, houdt dat per definitie in dat er een kans is op significant negatieve effecten. In dat geval dient voor uitvoering van de ingreep een vergunning aangevraagd te worden.

Het bevoegd gezag in deze is Provincie Limburg.

Beoordeling Natuurnetwerk Nederland

Bij ingrepen in de NNN geldt de 'nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen in beginsel niet toegestaan zijn als daardoor de wezenlijke kenmerken of waarden van een gebied binnen de NNN significant wordt aangetast.

De ingreep kan alleen plaatsvinden als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval dienen de negatieve effecten gemitigeerd worden.

Voor het bepalen van de effecten op het NNN worden de volgende stappen doorlopen:

1. Vindt de voorgenomen ingreep plaats binnen de begrenzing van het NNN, of ligt er een natuurgebied behorende tot het NNN binnen de invloedssfeer van de ingreep?
2. Zijn eventuele negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN te verwachten?

Indien er een kans bestaat op significant negatieve effecten, is er een verdere toetsing aan de bepalingen van het NNN noodzakelijk. Deze toetsing maakt geen onderdeel uit van voorliggende quick scan.

4 TOETSING WET NATUURBESCHERMING: ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING

4.1 BRONNENONDERZOEK NDFF

Gegevens van beschermde soorten planten en dieren zijn opgevraagd uit de NDFF. Van de vogels zijn alleen de soorten met een jaarrond beschermd nest opgevraagd uit de categorieën 1 t/m 3 en de soorten waarvoor getoetst moet worden of voldoende functioneel leefgebied voorhanden blijft (zie bijlage 1). Van de nationaal beschermde plant- en diersoorten (A in) zijn alleen de soorten opgevraagd die niet zijn vrijgesteld door Provincie Limburg.

Op basis van de hoeveelheid gegevens uit het onderzoeksgebied opgenomen in de NDFF kan worden afgeleid dat het onderzoeksgebied niet uitputtend onderzocht is op natuurwaarden. De gegevens in de NDFF geven een onvolledig beeld van de in potentie aanwezige beschermde soorten. Het ontbreken van waarnemingen van verschillende soortgroepen in de NDFF betekent niet automatisch dat deze soortgroepen niet in het ingreepgebied kunnen voorkomen.

4.2 BESCHERMDE NATUURWAARDEN PER INGREEPGEBIED

Regenwaterbuffer 1

In bestaande regenwaterbuffer met weinig natuurwaarden: dassenwissels en foerageergebied. Verder geen beschermde soorten te verwachten. Watervalderbeek (natuurbeek) en oevers hebben hoge natuurwaarde.

Regenwaterbuffer 1a

Een ietwat verruigd weiland met brandnetel en paardenbloem als dominante soorten. Geen beschermde soorten te verwachten. Gelegen naast de Watervalderbeek.

Regenwaterbuffer 2

Weinig natuurwaarden en geen beschermde soorten te verwachten. Knotwilgen bieden geen nestgelegenheid voor steenuilen of vleermuizen.

Regenwaterbuffer 4

Diverse dassenburchten aanwezig in struweelranden. Dassenfoerageergebied en dassenwissels. Verder weinig natuurwaarden en geen beschermde soorten te verwachten.

Regenwaterbuffer 8

Enige natuurwaarden. Dassenfoerageergebied met wissels. Steenuilkast in aangrenzende boomgaard, dus ingreepgebied is mogelijk foerageergebied steenuil. Poel waterhoudend, maar mest in gedumpt dus momenteel weinig natuurwaarde en geen beschermde soorten te verwachten.

Regenwaterbuffer 10

Geen natuurwaarden. Geen beschermde soorten te verwachten.

Regenwaterbuffer 11

Dassenfoerageergebied. Permanent waterhoudende poel aanwezig. Grasakker die in intensief agrarisch gebruik is, geen natuurwaarden.

Regenwaterbuffer 12

Grote dassenburcht aanwezig in houtwal midden in agrarisch gebied. Veel dassenwissels en foerageergebied. Verder weinig natuurwaarde en geen beschermde soorten te verwachten.

Regenwaterbuffer 17

Geen natuurwaarden of beschermde soorten aanwezig.

Regenwaterbuffer 18

Natuurwaarden en beschermde soorten aanwezig. Dassenpijp aangetroffen, dassenfoerageergebied. In droogvallende poel Alpenwatersalamander en kleine watersalamander aangetroffen.

4.3 VAATPLANTEN EN MOSSEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Uit de directe omgeving van de ingreeplocaties zijn geen archiefwaarnemingen bekend van krachtens de Wnb beschermde planten- en mossensoorten.

De aanwezige biotopen zijn niet geschikt voor beschermde planten- en mossensoorten. Beschermde soorten in Nederland zijn veelal beperkt tot bijzondere biotopen zoals extensieve akkerreservaten, kalkgraslanden en hoogvenen. Dergelijke biotopen zijn niet op de ingreeplocaties aanwezig. Daarvoor is het agrarisch grondgebruik te intensief (geweest). Evenmin zijn er extensievere overhoekjes aanwezig waar eventueel een verdwaalde beschermde akkerplant aanwezig kan zijn. Op voorhand kan worden aangenomen dat beschermde planten en mossen niet op de ingreeplocatie voorkomen. Tijdens de veldbezoeken zijn geen beschermde planten aangetroffen.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van beschermde planten- en mossensoorten worden niet overtreden. Een ontheffing van de Wnb voor planten- en mossensoorten is daarmee niet aan de orde. Vervolgonderzoek is niet nodig.

4.4 VLEERMUIZEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In het waarnemingenarchief van de NDFF zijn in de bufferzone van 500 meter rondom de ingreeplocaties in de periode van de afgelopen tien jaar alleen enkele waarnemingen van foeragerende gewone dwergvleermuizen opgenomen. Er zijn geen gegevens beschikbaar over het voorkomen van verblijfplaatsen. Op basis van de hoeveelheid vleermuiswaarnemingen in het onderzoeksgebied in de NDFF kan gesteld worden dat het onderzoeksgebied niet tot nauwelijks op deze soortgroep is onderzocht.

Er staan op de ingreeplocaties nergens oudere bomen met holtes of gebouwen die in potentie geschikte verblijfplaatsen zouden kunnen vormen voor vleermuizen. Alle ingreeplocaties bestaan uit intensieve weilanden of grasakkers. Deze zijn op voorhand ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Op voorhand kan gesteld worden dat er geen verblijfplaatsen van vleermuizen in de ingreepgebieden voorkomen.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vleermuizen worden niet overtreden. Een ontheffing van de Wnb voor vleermuizen is daarmee niet aan de orde. Vervolgonderzoek is niet nodig.

4.5 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Uit de NDFF en de veldbezoeken blijkt het voorkomen van dassen op de ingreeplocaties en in de directe omgeving.

Vaste verblijfplaatsen van dassen bevinden zich op enkele ingreeplocaties. De ingreeplocaties liggen in intensieve graslanden en grasakkers. Ook worden enkele ingreeplocaties door dassen gebruikt als foerageergebied. Vooral de intensieve weilanden zijn hiervoor in potentie geschikt. Grasakkers zijn minder door dassen geliefd.

Overige beschermde grondgebonden zoogdieren, zoals eekhoorns, zijn niet te verwachten op de ingreeplocaties.

Negatieve effecten van de ingreep

Dassenburchten:

De geplande ingrepen in gebieden 4 en 12 kunnen negatieve effecten hebben op vaste verblijfplaatsen van dassen. Dit is afhankelijk van de precieze locatie en werkwijze. Geadviseerd wordt om te werken volgens de richtlijnen in de Kennisdocument Das (BIJ12, 2017) en voldoende afstand tot dassenburchten te houden (20 meter) en niet te werken in de kwetsbare periode van dassen (december-juli).

Foeragegebiedsfunctie das:

Door de aanleg van regenwaterbuffers zullen de gronden periodiek inunderen, waardoor het beschikbare foerageergebied van de das tijdelijk in geringe mate vermindert. Het water dient binnen 24 uur weer verdwenen zijn uit de regenwaterbekkens. Daarna zijn de terreinen weer beschikbaar voor das als foerageergebied. Effecten zijn tijdelijk en zeer gering, gezien de omvang van het areaal aan weilanden in de omgeving van de ingreeplocaties. Er blijft te allen tijde ruim voldoende foerageergebied voor de das beschikbaar, ook als de bekkens tijdelijk door regenwater geïnundeerd zijn. Het kan niet worden uitgesloten dat een tijdelijke inundatie van een grasland zelfs een aantrekkingskracht heeft op foeragerende dassen, door het potentiële voedsel dat door het water is meegevoerd.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Het overtreden van verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van de das kan worden voorkomen door aanwezige dassenburchten ruim te ontzien en te werken buiten de kwetsbare periode van de das. Een ontheffing van de Wnb voor grondgebonden zoogdieren is in dat geval niet aan de orde.

4.6 BROEDVOGELS

Wettelijke status

Bij uitvoering van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels, dat globaal loopt van maart tot en met juli. Tijdens het broedseizoen vallen namelijk bewoonde nesten onder de reikwijdte van artikel 3.1 van de Wnb en zijn daardoor beschermd.

Een nest is de plek die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Voor een verdere aanscherping van het begrip 'nest' wordt onderscheid gemaakt tussen broedseizoenen en niet-broedseizoenen.

Nesten jaarrond beschermd

Van een aantal vogels is het nest jaarrond beschermd, dus ook buiten het broedseizoen. Zo vallen de nesten van roofvogels, uilen, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, ooievaar en roek het hele jaar onder de definitie van 'voortplantingsplaats of rustplaats' in art. 3.1 van de Wnb². Deze nesten zijn, voor zover niet permanent verlaten, jaarrond beschermd.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende categorieën. Zie voor een soortenlijst bijlage 1. Soorten uit categorie 1 t/m 3 genieten een strengere bescherming dan soorten uit categorie 4. Soorten uit categorie 4 hebben geen jaarrond beschermd nest, maar zijn plaats trouw en beschikken over voldoende flexibiliteit om zich elders te vestigen indien de nestplaats verloren gaat. Ze zijn dusdanig kwetsbaar dat de functionaliteit niet in het geding mag komen. Indien de omgeving van de bekende nestplaats vernietigd wordt moet worden bepaald of er voldoende functionaliteit behouden blijft.

Nesten beschermd tijdens broedseizoen

Nesten van de overige vogelsoorten vallen buiten het broedseizoen niet onder de definitie van 'nesten, rustplaatsen of voortplantingsplaatsen' zoals benoemd in artikel 3.1 van de Wnb. Ze worden namelijk het daaropvolgende broedseizoen niet weer in gebruik genomen en zijn buiten het broedseizoen niet van belang voor de instandhouding van de soort.

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Categorie 1-3

In NDFF zijn waarnemingen opgenomen van buizerd, bosuil, grote gele kwikstaart en torenvalk. Deze soorten zijn waargenomen in de wijde omgeving van het ingreepgebied. Er zijn geen waarnemingen bekend van deze soorten binnen het ingreepgebied.

² De voormalige lijst van soorten met een jaarrond beschermd nest blijft vooralsnog onveranderd, met uitzondering van provincie Limburg, die een andere lijst heeft opgenomen in haar beleidsregels.

Op basis van de op de ingreeplocaties aanwezige biotopen kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vogelsoorten met een jaarrond beschermd nestplaats uit categorie 1-3 op voorhand worden uitgesloten. Alle ingreeplocaties bestaan uit intensieve weilanden of grasakkers. Er zijn geen bosjes of bomen op aanwezig die dienst kunnen doen als potentiële broedplaats voor soorten met een jaarrond beschermd nest. Soorten met een jaarrond beschermd nest broeden in bomen, bosjes of gebouwen. Deze soorten broeden niet in grasvegetaties, laat staan in intensief agrarische landbouwpercelen.

Bij regenwaterbuffer 8 is in een naburig perceel een steenuilenkast aanwezig. Indien deze nestkast in gebruik is door steenuilen, kan het ingreepgebied fungeren als foerageergebied. Door de geplande ingreep blijft de locatie echter zijn potentiële functie als foerageergebied behouden, er is geen sprake van een negatief effect.

Categorie 4

Vogelsoorten uit categorie 4 (bijlage 1) komen naar alle verwachting evenmin op de ingreeplocaties voor. Ook voor deze groep geldt dat geschikt broedbiotoop afwezig is. De percelen zijn veel te intensief in agrarisch gebruik en bosjes en struweel ontbreken op de plaatsen waar fysieke ingrepen plaatsvinden.

Overige soorten zonder jaarrond beschermd nest

Tenslotte worden broedgevallen van overige broedvogels evenmin verwacht, door het intensieve karakter van de ingreeplocaties. Een enkel broedgeval van een algemene vogelsoort van graslanden en akkers, zoals gele kwikstaart of graspieper, kan echter niet geheel op voorhand worden uitgesloten.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Gedurende het broedseizoen kan het uitvoeren van werkzaamheden (afgraven van grasland) leiden tot beschadiging van nesten van broedende vogels (Wnb art. 3.1, lid 2).

Negatieve effecten van de ingreep op soorten met een jaarrond beschermd nest kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Voorkómen van negatieve effecten

Negatieve effecten ten aanzien van broedvogels kunnen voorkomen worden door werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen van aanwezige broedvogels. Dat loopt globaal van maart t/m juli, maar in het kader van de Wnb wordt geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Als het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om de ingreeplocatie voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt te maken voor vogels om er te broeden. Dat kan door binnen de begrenzing van het werkterrein (werkputten, grond- en materiaalopslag, parkeerplaatsen, etc.) bomen en struiken te rooien en overige vegetaties kort te houden. Dergelijke maatregelen dienen uitsluitend voor het voorkómen van vestiging, niet voor het bestrijden van al aanwezige broedgevallen. Op deze wijze wordt voorkomen dat broedvogels gaan broeden op het werkterrein, waarna werkzaamheden ook in het broedseizoen kunnen plaatsvinden.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vogels met een jaarrond beschermd nest worden op voorhand niet overtreden.

Vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van vogels met een jaarrond beschermd nest uit categorie 1-5 is niet noodzakelijk.

4.7 REPTIELEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Uit de directe omgeving van enkele ingreeplocaties zijn enkele archiefwaarnemingen bekend van reptielen: hazelworm en levendbarende hagedis. Van de ingreeplocaties zelf zijn geen waarnemingen van reptielen bekend.

Mede op basis van het ontbreken van geschikte reptielbiotopen, zoals heide, heischrale graslanden of goed ontwikkelde bosranden, kan worden aangenomen dat beschermde reptielen niet op de ingreeplocatie voorkomen.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van reptielen worden niet overtreden. Een ontheffing van de Wnb voor reptielen is daarmee niet aan de orde. Vervolgonderzoek is niet nodig.

4.8 AMFIBIEËN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Uit de directe omgeving van de ingreeplocatie zijn archiefwaarnemingen bekend van krachtens de Wnb beschermde amfibiesoorten: vroedmeesterpad en Alpenwatersalamander.

Op ingreeplocaties 11 en 18 komen poelen voor (in bestaande regenwaterbuffers). Deze zijn geschikt als voortplantingsbiotoop voor Alpenwatersalamanders. Voor vroedmeesterpadden zijn de poelen niet geschikt. De overige ingreeplocaties vormen door hun intensief agrarisch beheerde karakter geen geschikte land- of voortplantingsbiotopen voor beschermde amfibieën.

Negatieve effecten van de ingreep

Op ingreeplocatie 18 ondervindt de poel geen effecten van de werkzaamheden. Op ingreeplocatie 11 blijft de poel gehandhaafd, maar wordt het grasland in de directe omgeving afgegraven. Door de werkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode van de Alpenwatersalamander, treden geen negatieve effecten op. Het grasland vormt geen geschikt landbiotoop voor deze soort.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Het overtreden van verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van de Alpenwatersalamander kan worden voorkomen door op ingreeplocatie 11 te werken buiten de voortplantingsperiode van deze soort. Een ontheffing van de Wnb voor amfibieën deze soort is dan niet nodig.

4.9 VISSEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Uit de directe omgeving van de ingreeplocatie zijn geen archiefwaarnemingen bekend van krachtens de Wnb beschermde vissoorten.

Door het ontbreken van geschikte oppervlaktewateren op de ingreeplocaties kan het voorkomen van streng beschermde vissoorten op de ingreeplocaties op voorhand worden uitgesloten.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vissen worden niet overtreden. Een ontheffing van de Wnb voor vissen is daarmee niet aan de orde. Vervolgonderzoek is niet nodig.

4.10 ONGEWERVELDEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Van beschermde dagvlinders, libellen of overige ongewervelden zijn geen populaties bekend op de ingreeplocaties.

Het voorkomen van beschermde ongewervelden kan op voorhand worden uitgesloten. In het ingrepengebied ontbreken de voor die soorten benodigde biotopen, zoals droge en vochtige heidevelden, vochtige loofbossen met wilde kamperfoelie, goed ontwikkelde laagveenmoerassen en blauwgraslanden.

De ingreeplocaties zijn alle gelegen in intensieve agrarische percelen. Daarin komen geen beschermde ongewervelden voor als gevolg van het ontbreken van geschikte biotopen.

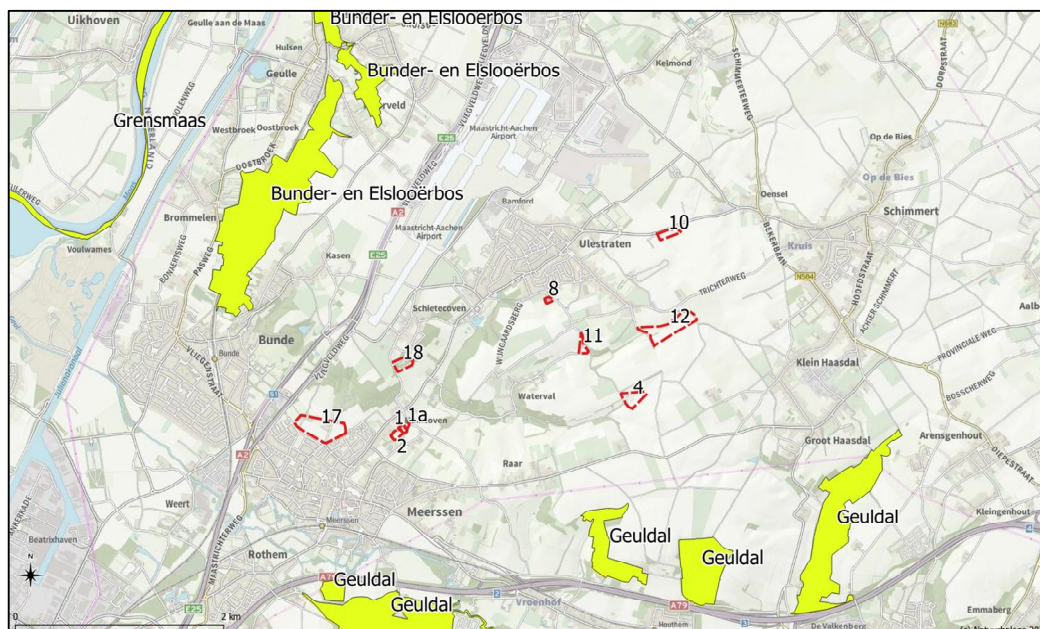
Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van ongewervelden worden op voorhand niet overtreden. Vervolgonderzoek is niet noodzakelijk.

5 TOETSING WET NATUURBESCHERMING: ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING

De ingreeplocaties liggen ruim buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden, zie figuur 2.

Figuur 2. Ligging ingreepgebieden ten opzichte van Natura 2000-gebieden.

Het aanleggen van regenwaterbuffers is een relatief kleinschalige ingreep. Gedurende enkele dagen wordt grond afgegraven en afgevoerd. Vervolgens wordt het perceel afgewerkt. Vanwege de grote afstand tot Natura 2000-gebieden en de kleinschaligheid van de ingrepen zijn externe effecten door licht, geluid en trillingen bij voorbaat uitgesloten.

Ook effecten van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitats en soorten in Natura 2000-gebieden worden gezien de aard en duur van de werkzaamheden als nihil ingeschat. In de aanlegfase gaat het om een eenmalige ingreep van een paar dagen. Stikstofdepositie wordt berekend als de hoeveelheid stikstof per hectare per jaar. In de gebruiksfase is er geen tot nauwelijks uitstoot van stikstof; alleen in het geval van begrazing (enkele schapen) is er een te verwaarlozen uitstoot van ammoniak. Daar staat tegenover dat de ingreepgebieden in de huidige situatie veelal in agrarisch gebruik zijn, met waarschijnlijk bemesting. Deze bron van stikstofuitstoot verdwijnt door de omzetting naar regenwaterbuffers. De geplande ingrepen zullen dus niet leiden tot een meetbare toename in stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden, ook niet als de tien ingrepen tezamen beschouwd worden.

Verdere toetsing aan de Wnb voor het onderdeel gebiedsbescherming is niet noodzakelijk.

6 BEOORDELING NATUURNETWERK NEDERLAND: NEE-TENZIJ TOETS

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Veel natuurgebieden in Nederland zijn planologisch beschermd doordat zij deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen de Ecologische Hoofdstructuur, EHS).

In Limburg is het NNN uitgewerkt in de Provinciale Omgevingsverordening 2014. Er zijn drie typen beschermingsregimes: goudgroene natuurzone, zilvergroene natuurzone en bronsgroene landschapszone. Met het opnemen van de goudgroene natuurzone in het POL-2014 wordt invulling gegeven aan de opdracht die de provincies van het Rijk hebben gekregen voor de begrenzing van het Nationale Natuurnetwerk, en de verankering daarvan in het provinciale planologische beleid. Met de aanwijzing van de zilvergroene en bronsgroene natuur- en landschapszones stimuleert de provincie het behoud en de ontwikkeling van natuur en landschap ook buiten de goudgroene zone.

Goudgroene natuurzone:

De goudgroene natuurzone vormt het Limburgse deel van het Nationale Natuurnetwerk. Binnen de goudgroene zone streeft de provincie naar behoud en beheer van de reeds aanwezige natuur, en de ontwikkeling van nieuwe natuur.

Zilvergroene natuurzone:

Binnen de zilvergroene natuurzone staat het benutten van kansen voor natuur en landschap centraal. De zilvergroene natuurzone maakt echter geen onderdeel uit van het Nationaal Natuurnetwerk, maar ondersteunt wel de functionaliteit en effectiviteit van de goudgroene natuurzone. De provincie stimuleert de ontwikkeling van natuur en landschap binnen de zilvergroene zones met subsidies en natuurcompensaties.

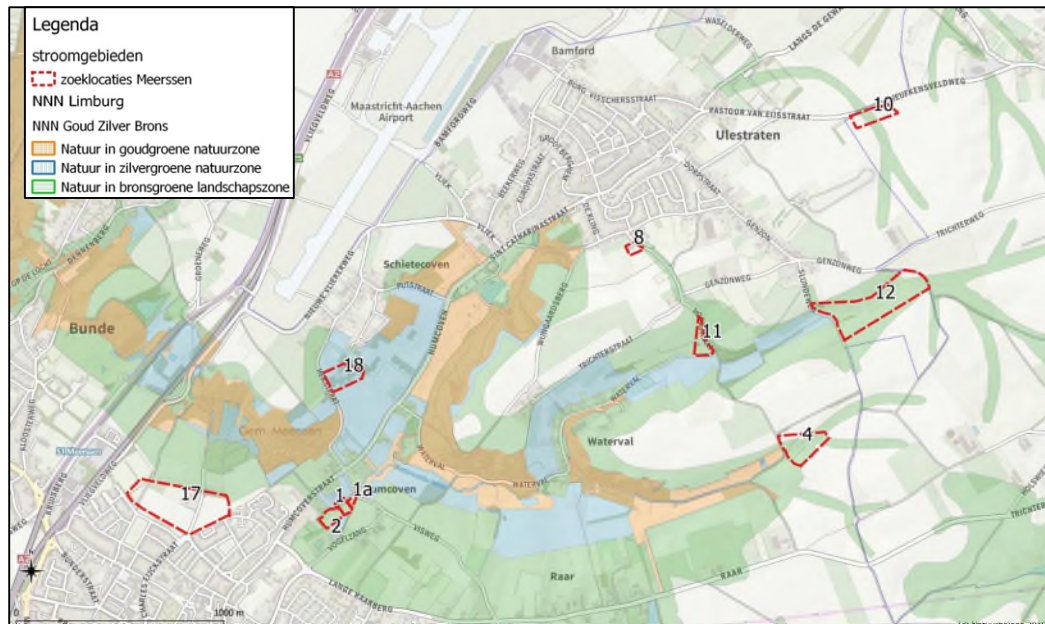
Bronsgroene landschapszone:

De bronsgroene landschapszone omvat de landschappelijk waardevolle beekdalen en bufferzones rond bestaande natuurgebieden met de daarin aanwezige (extensievere) landbouwgebieden, monumenten, kleinere landschapselementen, waterlopen e.d. Een kwart van de bronsgroene landschapszone wordt gevormd door het winterbed van de Maas. In Zuid-Limburg omvatten deze zones ook de steilere hellingen, droogdalen en de belangrijkste landschappelijke verbindingen naar het Maasdal. Het beleid binnen de bronsgroene landschapszone is er op gericht om de landschappelijke kernkwaliteiten te behouden, te beheren, te ontwikkelen en te beleven. Deze zone bestaat hoofdzakelijk uit landbouwgronden. Binnen deze zone komen op bestemmingsplanniveau andere bestemmingen en functies voor zoals infrastructuur, woningen en toeristische voorzieningen e.d.

Realisatie van regenwaterbuffers in goudgroene en zilvergroene natuurzones kan alleen als natuurwaarden niet worden aangetast, en vergt afstemming met en goedkeuring van de provincie Limburg. In bronsgroene landschapszones zijn betere mogelijkheden voor regenwaterbuffers. Ook hier is afstemming met de provincie Limburg nodig, maar zal de ontwikkeling eerder binnen het beleid passen.

Ligging regenwaterbuffers

In figuur 3 en tabel 1 is de ligging van de ingreepgebieden ten opzichte van de natuurzones en landschapszone in het Natuurnetwerk Nederland weergegeven.

Figuur 3. Ligging onderzoeksgebieden ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland.

Tabel 1. Status ingreepgebieden in het Natuurnetwerk Nederland.

Nr	Natuurnetwerk
1	Zilvergroene natuurzone en Bronsgroene landschapszone.
1a	Goudgroene natuurzone.
2	Bronsgroene landschapszone.
4	Bronsgroene landschapszone.
8	Geen NNN.
10	Helft is Bronsgroene landschapszone.
11	Geheel Bronsgroene landschapszone.
12	Geheel Bronsgroene landschapszone.
17	Geen NNN.
18	Zilvergroene natuurzone.

Alleen locatie 1a ligt binnen de begrenzing van de goudgroene natuurzone. De overige locaties liggen buiten de begrenzing van de goudgroene natuurzone en vormen geen knelpunt met de NNN.

Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden

De geplande ingreep op locatie 1a bestaat uit het aanleggen van een regenwaterbuffer op een weiland. Het natuurbeheertype op de betreffende locatie is “nog om te vormen tot natuur”. De ingreep heeft potentieel een negatief effect op nog te ontwikkelen natuurwaarden in dit deel van de goudgroene natuurzone, omdat de ingreep de ontwikkeling van bijzondere natuurbeheertypen ter plaatse verhindert. Deze kunnen niet tegen regelmatige inundatie door regenwater. De provincie Limburg dient daarom goedkeuring te geven voor deze ingreep. Enkele regenwaterbuffers worden aangelegd in de zilvergroene natuurzone of in de bronsgroene landschapszone. Geadviseerd wordt in overleg te treden met de provincie over de inpassing van de regenwaterbuffers in deze zones.

7 CONCLUSIES

Wet natuurbescherming – onderdeel soortenbescherming

- Meerdere ingreeplocaties fungeren als foerageergebied voor dassen. Ook na de uitvoering van de ingreep waarbij regenwaterbuffers worden aangelegd blijven de percelen geschikt als foerageergebied voor de das. Inundatie zal zeer tijdelijk zijn. Nadat het water weer weg gevloeid is, is er voor de das weer een foerageergebied beschikbaar van vergelijkbare kwaliteit als momenteel aanwezig is.
- Op ingreeplocaties 4 en 12 zijn dassenburchten aanwezig. Door bij de aanlegwerkzaamheden voldoende afstand (minimaal 20 meter) te houden tot deze burchten en door te werken buiten het kwetsbare voortplantingsseizoen van de das (december-juli), kunnen negatieve effecten voorkomen worden.
- Op ingreeplocatie 11 is een poel aanwezig die mogelijk fungeert als voortplantingsbiotoop voor beschermde Alpenwatersalamanders. De poel blijft gehandhaafd. Door de werkzaamheden in het omringende grasland uit te voeren buiten de voortplantingsperiode van de Alpenwatersalamander, kunnen negatieve effecten op deze soort worden voorkomen.
- Het voorkomen van overige streng beschermde soorten(groepen) in het ingrepengebied kan op voorhand worden uitgesloten.
- Vervolgonderzoek is niet noodzakelijk en een verdere toetsing aan de Wnb evenmin.

Wet natuurbescherming – onderdeel gebiedsbescherming

- Er ligt geen Natura 2000-gebied binnen de grenzen van de voorgenomen ingreep. Significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten.

Natuurnetwerk Nederland

- Het aanleggen van regenwaterbuffer 1a op een weiland heeft potentieel een negatief effect op nog te ontwikkelen natuurwaarden in dit deel van de goudgroene natuurzone. De provincie Limburg dient daarom goedkeuring te geven voor deze ingreep.
- Enkele regenwaterbuffers worden aangelegd in de zilvergroene natuurzone of in de bronsgroene landschapszone. Geadviseerd wordt in overleg te treden met de provincie over de inpassing van de regenwaterbuffers in deze zones.

8 BRONNEN

Aarts, B.G.W., 2018. Quick Scan beschermde natuur Gebiedspilot Meerssen. Toetsing Wet natuurbescherming (onderdelen soortenbescherming en gebiedsbescherming) en Natuurnetwerk Nederland. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Das, versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

Felix, R.P.W.H., 2019. Quick scan beschermde natuur. Aanleg vier regenwaterbuffers Ulestraten. Toetsing aan de Nederlandse natuurwetgeving. Projectnummer 19-068. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Nationale Databank Flora en Fauna, gegevensaanvragen 27 februari 2018 en 25 april 2019.

BIJLAGE 1 VOGELS MET JAARROND BESCHERMDE NESTEN

Ecologisch advies en onderzoek

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Conform provinciale beleidsregels passieve soortenbescherming provincie Limburg

<u>Vogels jaarrond beschermde nesten</u>		<u>Vogels waarvan voldoende functioneel leefgebied aanwezig moet blijven</u>	
Boerenwaluw	2	Bijeneter	4
Boomvalk	3	Blauwe reiger	4
Bosuil	2	Buizerd	4
Gierzwaluw	2	Draaihals	4
Grote gele kwikstaart	2	Grauwe klauwier	4
Havik	3	Grutto	4
Huismus	2	IJsvogel	4
Huiswaluw	2	Kramsvogel	4
Kerkuil	1	Kwartelkoning	4
Oehoe	1	Oeverwaluw	4
Ooievaar	2	Paapje	4
Raaf	3	Ringmus	4
Ransuil	3	Roerdomp	4
Rode wouw	3	Sperwer	4
Roek	1	Spotvogel	4
Slechtvalk	2	Visdief	4
Steenuil	1	Wulp	4
Torenvalk	3	Zomertortel	4
Wespendief	3	Zwarte specht	4
Zwarte wouw	3		

uitleg:

<i>categorie 1:</i>	Jaarrond gebruikte nesten
<i>categorie 2:</i>	Zeer plaatstrouwe broedvogel of afhankelijk bebouwing
<i>categorie 3:</i>	Zeer plaatstrouwe broedvogel die ieder jaar terugkeert naar specifiek nest
<i>categorie 4:</i>	Vogel dat jaarlijks terugkeert naar specifiek nest, maar voldoende flexibel om elders nieuw nest te bouwen. Echter, dusdanig kwetsbaar dat functionaliteit van leefgebied niet in het geding mag komen.

BIJLAGE 2 VRIJSTELLINGEN PER PROVINCIE

Overzicht algemene vrijstellingen soorten per provincie

Op basis van door PS vastgestelde provinciale verordeningen d.d. 4 maart 2019

Nederlandse Naam	Wetenschappelijke Naam	Drenthe	Flavoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord-Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Zuid-Holland	Ministerie EZ (AMvB RN art. 3.31)
Zoogdieren														
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bosmuis*	<i>Apodemus sylvaticus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	x	x	x		x	x			x	x	x	x	x
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>						x1							
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Haas	<i>Lepus europeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	x	x			x	x			x	x	x	x	x
Huisspitsmuis*	<i>Crocidura russula</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Molmuis	<i>Arvicola scherman</i>					x								
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Steenmarter	<i>Martes foina</i>			x			x2							
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Veldmuis*	<i>Microtus arvalis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	x	x	x		x	x			x	x		x	x
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>							x						
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Amfibieën en reptielen														
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>						x3							
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>						x4							
Maerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i> (<i>Rana ridibunda</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus</i> (<i>Rana esculenta</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

BIJLAGE 3 PLANTEKENINGEN